

ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

00-330 Warszawa,
ul. Nowy Świat 72
tel./fax: (+48-22) 826-81-30

Dyrektor: dr Hanna Krajewska, tel.: 657-28-48

Sekretariat: 657-28-96, 657-28-08
Pracownia Naukowa: 657-27-88
Dział Mikrofilmów i Fotografii: 657-28-51
Pracownia Konserwacji: 552-50-14

e-mail: archiwum@apan.waw.pl

Pracownia Naukowa czynna
od poniedziałku do piątku w godzinach: 9.00-15.30

ODDZIAŁ ARCHIWUM PAN W POZNANIU

61-725 Poznań,
ul. Mielżyńskiego 27/29
tel.: (+48-61) 852-13-20
fax: (+48-61) 852-22-05

Kierownik: dr Anna Marciniak

Pracownia Naukowa czynna
od poniedziałku do piątku w godzinach: 9.00-15.30

ODDZIAŁ ARCHIWUM PAN W KATOWICACH Z SIEDZIBĄ W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM

44-300 Wodzisław Śląski,
ul. Bogumińska 4
tel.: (+48-32) 455-49-79

Kierownik: mgr Maria Deloch

Pracownia Naukowa czynna
od poniedziałku do piątku w godzinach: 9.00-15.30

ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

medalier Hanna Jelonek

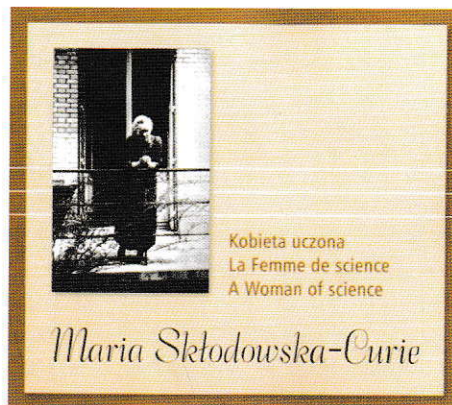
Archiwum Polskiej Akademii Nauk zostało utworzone na podstawie decyzji Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN nr 167/53 z 1 grudnia 1953 r. i od tego czasu nieprzerwanie pełni istotną rolę w życiu Akademii jako placówka o powierzonym zasobie archiwalnym z prawem do wieczystego przechowywania dokumentów. Obecnie, prócz centralnej siedziby w Warszawie, działają też oddziały w Poznaniu i Katowicach z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim.

Wydano z dotacji Ministerstwa Nauki i Informatyzacji
uzyskanej za pośrednictwem
Wydziału I Nauk Społecznych PAN

Tekst i wybór zdjęć:
Dariusz Kwiatkowski

Tłumaczenie:
Joanna Arvaniti, Izabela Kwiatkowska, Tomasz Rudzki

Opracowanie graficzne i druk:
Firma Wydawnicza K2

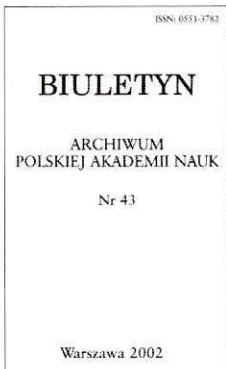

Podpisanie umowy o współpracy
pomiędzy APAN a Archiwum
Rosyjskiej Akademii Nauk

Pracownicy APAN opiekują się materiałami źródłowymi do historii nauki, prowadzą prace badawcze, rozwiązują zagadnienia metodologiczne oraz realizują szeroko zakrojone programy popularyzujące osiągnięcia różnych dziedzin wiedzy, włączając się aktywnie w życie naukowe i kulturalne kraju.

Archiwum prezentowało swe zbiory na wielu wystawach, których było organizatorem lub współorganizatorem, m.in. „Napoleon a Polska...”, „Setna rocznica odkrycia radu i polonu”, cykl wystaw wpisujących się w 50-lecie Polskiej Akademii Nauk i wiele innych.

Archiwum PAN współpracuje też z kilkudziesięcioma ośrodkami naukowymi w wielu krajach świata, realizując wspólnie z zagranicznymi partnerami liczne projekty badawcze i organizując konferencje międzynarodowe np. „Archiwa Naukowe w procesie integracji europejskiej 1999” czy „Seminar 2003” International Council on Archives – Section of University and Research Institution Archives, której APAN jest członkiem od roku 2001.

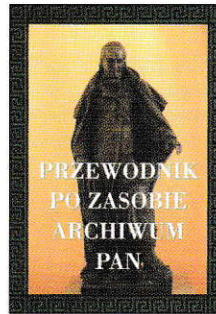
Wśród licznych wydawnictw Archiwum wyróżnić należy ukazujący się od roku 1959 rocznik „Biuletyn Archiwum PAN”. Publikowane są w nim opracowywane w APAN inwentarze gromadzonych tu materiałów, a ponadto artykuły i komunikaty poświęcone zagadnieniom metodycznym, działalności Archiwum, inicjatywom z zakresu popularyzacji własnego zasobu oraz prezentacji osiągnięć różnych dziedzin nauki, sprawozdania roczne.

Przewodnik po zasobie opracowany został w Archiwum trzykrotnie – najnowsza edycja ukazała się w 1999 r.

Jednym z ważniejszych osiągnięć metodologicznych Archiwum jest sporządzenie wytycznych opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych, które są stosowane przez wiele innych polskich placówek porządkujących swoje zbiory.

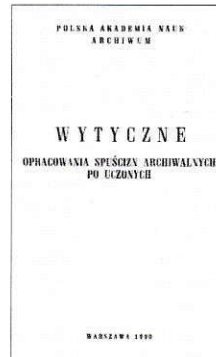
Z inicjatywy Dyrektora Archiwum dr Hanny Krajewskiej przy Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich została utworzona Sekcja Archiwów Instytucji Naukowych i Kulturalnych organizująca życie zawodowe środowiska w kraju.

*

Archiwum gromadzi, zabezpiecza, kształtuje, przechowuje, opracowuje, udostępnia i popularyzuje akta Polskiej Akademii Nauk, towarzystw i innych instytucji naukowych oraz akta polskich uczonych. Tak określony profil gromadzenia znajduje wyraz w podziale liczącego ponad 2000 mb zasobu Archiwum na trzy działy:

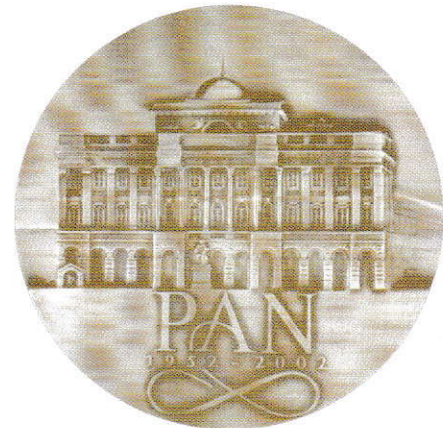
- I Akta towarzystw i innych instytucji naukowych
- II Akta PAN i jej placówek
- III Spuścizny uczonych polskich

Wśród zbiorów znajduje się ponad 500 zespołów i ich fragmentów pochodzenia prywatnego uczonych polskich, a materiały epistolograficzne obejmują korespondencję tysięcy ludzi nauki i kultury z wielu krajów świata. Archiwum posiada kolekcje około 26 tys. zdjęć, ponad 3 mln. klatek mikrofilmów, prawie 1000 medali czy około 1200 map.

Ten bogaty zbiór otwarty jest dla wszystkich, którzy chcą zapoznać się z dorobkiem i historią szeroko pojętej myśli naukowej.

medalier Robert Kotowicz

The Archive of the Polish Academy of Sciences (APAN) came into being in 1953 and from this time it has incessantly been playing a vital part in the life of the Academy as the unit responsible for entrusted archival holdings with the right to permanent storage of documents. At present, apart from the central location in Warsaw, there are also branches in Poznań and Katowice, the latter seated in Wodzisław Śląski.

The employees of APAN take care of source materials for the history of science, lead investigative works, solve methodological problems as well as carry on widely conceived programmes aimed to popularise achievements in the different fields of knowledge, thereby actively taking part in the scientific and cultural life of the country. The Archive presented its collections at many exhibitions it organised or co-organised, including "Napoleon and Poland...", "100th Anniversary of the Discovery of Radium and Polonium", series of exhibitions honouring the 50th anniversary of the Polish Academy of Sciences and many others.

The PAN Archive also works hand in hand with several dozen scientific centres in many countries of the world, carrying on together with its foreign partners numerous investigative projects and organising international conferences, e.g. "Scientific Archives in the European Integration 1999" or "Seminar 2003" of the International Council on Archives – Section of University and Research Institution Archives, which APAN has been a member of since 2001.

Among numerous publications of the Archive we should distinguish the "Bulletin of the PAN Archive" year-book which has been appearing since 1959. Publications in the year-book include APAN's inventories of its holdings as well as articles and announcements relating to methodological questions, activity of the Archive, initiatives to popularise its archival materials and presentation of achievements in different fields of science, as well as the Archive's annual reports.

The Guide to the Archive's holdings has been published three times so far, with the latest edition appearing in 1999. One of the most important methodological achievements of the Archive is the preparation of guidelines for the archival description of the heritage of scientists. These guidelines are used by many different Polish scientific institutions which work on their holdings.

On the initiative of the Director of the Archive, Hanna Krajewska, Ph.D., at the Association of Polish Archivists there has been created the Section of Archives of Scientific and Cultural Institutions, which organises the professional life of archival circles of the country.

The Archive's collection, which in total comprises over 2000 meters of documents, is divided into three sections:

- I Documents of associations and different scientific institutions
- II Documents of PAN and its institutes
- III Heritages of Polish scientists

Holdings include over 500 private collections of Polish scientists, including letters of thousands of personalities involved in science and culture in many countries of the world. Moreover, the Archive possesses collections of around 26,000 photographs, more than 3,000,000 frames of microfilm, almost 1,000 medals and around 1,200 maps.

This rich collection is accessible for every one who is interested in scientific achievements and history of science in the wide sense.

Das Archiv wurde im Jahre 1953 gegründet. Seit diesem Zeitpunkt spielt es eine wesentliche Rolle im Leben der Akademie. Dem Archiv wurden alle Dokumente der Akademie mit dem Recht zur dauerhaften Aufbewahrung anvertraut. Zur Zeit gibt es außer dem Hauptsitz in Warschau auch Niederlassungen in Posen und Kattowitz mit Sitz in Wodzisław Śląski.

Die Mitarbeiter des Archivs der Polnischen Akademie der Wissenschaften betreuen Quellenmaterialien zur Wissenschaftsgeschichte und realisieren Forschungsaufgaben. Sie erarbeiten methodologische Probleme und erstellen Programme zur Bekanntmachung der Errungenschaften aus verschiedenen Wissenschaftsgebieten. Damit beteiligt sich die Akademie auch aktiv am wissenschaftlichen und kulturellen Leben des Landes.

Das Archiv hat seine Sammlung in vielen Ausstellungen präsentiert, in denen es als Veranstalter oder Mitveranstalter fungierte, unter anderem: „Napoleon und Polen...“, „100-jähriges Jubiläum der Entdeckung von Radium und Polonium“, einer Reihe von Ausstellungen, die zu den Feierlichkeiten des 50-jährigen Bestehens der Polnischen Akademie der Wissenschaften gehörte, und vielen anderen.

Das Archiv der Polnischen Akademie der Wissenschaften kooperiert mit Wissenschaftsinstitutionen in aller Welt und realisiert gemeinsam mit diesen ausländischen Partnern viele Forschungsprojekte. Sie organisiert auch internationale Konferenzen, so zum Beispiel „Die wissenschaftlichen Archive im europäischen Integrationsprozess 1999“ oder „Das Seminar 2003“ des "International Council on Archives – Section of University and Research Institution Archives", in der das Archiv der Polnischen Akademie der Wissenschaften seit 2001 Mitglied ist.

Von den vielen Publikationen des Archivs ist das seit 1959 erscheinende „Bulletin des Archivs PAN“ hervorzuheben: In ihm werden Listen aller im Archiv gesammelten Materialien veröffentlicht. Darüber hinaus werden Artikel, Berichte zu methodologischen Problemen und zum Wirken des Archivs, der Bestand sowie Errungenschaften aus verschiedenen Wissenschaftsgebieten wie auch die Jahresbilanz veröffentlicht. Der Bestandführer wurde dreimal veröffentlicht. Die neueste Ausgabe erschien 1999.

Ein wichtiger Beitrag zu methodologischen Problemfragen ist die Anfertigung der Grundlagen zur Bearbeitung der Nachlässe von Wissenschaftlern. Diese Grundlagen werden auch in anderen polnischen Archiven benutzt und eingehalten.

Auf Initiative der Direktorin des Archivs, Dr. Hanna Krajewska, entstand in der „Vereinigung der Polnischen Archivare“ die Sektion „Archive von Wissenschaftlichen und Kulturellen Institutionen“, die das Berufsleben der Branche im Inland organisiert.

Das ganze Bestand des Archivs umfaßt über 2.000 laufende Meter. Er ist in drei Teile gegliedert:

- I Die Akten der Gesellschaften und anderer wissenschaftlichen Institutionen
- II Die Akten der Polnischen Akademie der Wissenschaften und ihrer Institute
- III Die Nachlässe von polnischen Wissenschaftler

In dieser Sammlung befinden sich über 500 Archivbestände und Fragmente, die von polnischen Wissenschaftlern stammen.

Außerdem beinhalten die epistolographischen Materialien die Korrespondenz von Tausenden Wissenschaftlern und Kulturschaffenden aus aller Welt. Das Archiv besitzt eine Fotosammlung von zirka 26.000 Bildern, knapp drei Millionen Mikrofilmbildern, fast 1.000 Medaillen und etwa 1.200 Landkarten.

Diese reichhaltige Sammlung ist für alle offen, die sich mit dem Gut und der Geschichte der weitverbreiteten Idee der Wissenschaften vertraut machen wollen.

Архив Польской Академии наук был создан в 1953 году и с того времени непрерывно играет существенную роль в жизни Академии как учреждение с поверенным архивным фондом с правом вечного хранения документов. В настоящее время, кроме центрального местонахождения в Варшаве, работают также отделения в Познани и в Катовицах с местопребыванием в Водзиславе Слёнском.

Работники АПАН заботятся об источниках для изучения истории науки, ведут исследовательские работы, разрешают методологические вопросы, а также осуществляют широко задуманные программы, популяризирующие достижения в разных отраслях знаний, включаясь активно в научную и культурную жизнь страны. Архив экспонировал свои фонды на многочисленных выставках, которых был организатором или соорганизатором, между прочим: „Наполеон и Польша“, „Сотая годовщина обнаружения радия и полония“, цикл выставок, включающихся в празднование пятидесятилетия Польской Академии наук и много других.

Архив Польской Академии наук сотрудничает с несколькими десятками научных центров во многих странах мира, осуществляя вместе с заграничными партнёрами исследовательские проекты и организуя международные конференции, например: „Научные архивы в процессе европейской интеграции 1999“ или „Семинар 2003“ International Council on Archives – Section of University and Research Institution Archives, которого членом является АПАН с 2001 года.

Среди многочисленных издательств Архива следует выделить появляющийся с 1959 года ежегодник „Бюллетень Архива ПАН“. Публикуются в нём составляемые в АПАН описи накапливаемых здесь материалов, а также статьи и сообщения, касающиеся методических вопросов, деятельности Архива, предприятий в области популяризации собственного фонда, а также представления достижений разных отраслей знаний, годовые отчёты. Путеводитель по фондам был обработан в Архиве троекратно – самое новое издание появилось в 1999 году.

Одним из важнейших методологических достижений Архива является приготовление указаний, касающихся обработки архивных личных фондов учёных; этими указаниями руководствуются многие другие польские учреждения, приводящие в порядок свои фонды.

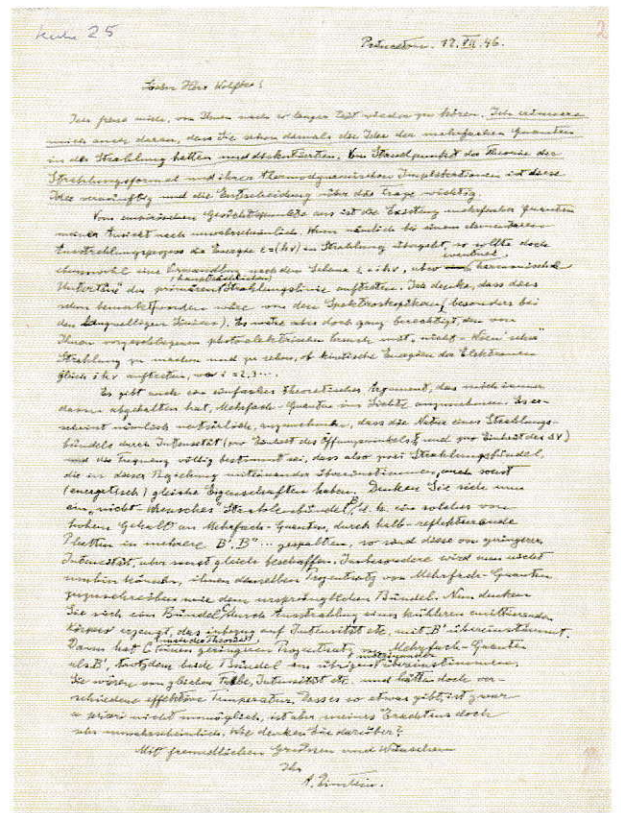
По инициативе директора Архива, доктора Ханны Краевской, при Обществе польских архивистов была создана Секция архивов научных и культурных учреждений, организующая профессиональную жизнь среды в стране.

Весь фонд Архива – насчитывающий свыше 2000 погонных метров – делится на три части:

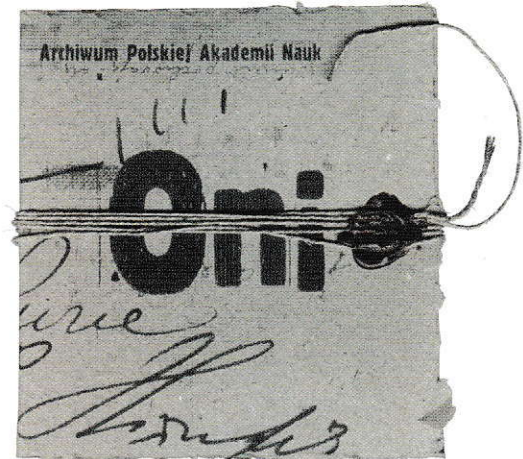
- I Акты обществ и других научных учреждений
- II Акты ПАН и её учреждений
- III Личные фонды польских учёных

В архивном собрании находится свыше 500 фондов (и их фрагментов) личного происхождения, касающихся польских учёных, а эпистолярные материалы вмещают корреспонденцию тысяч людей науки и культуры из многих стран мира. Архив имеет коллекции около 26 тысяч фотографий, свыше 3 миллионы кадров микрофильмов, почти 1000 медалей и около 1200 карт.

Этот богатый фонд открыт для всех, которые хотят познакомиться с достижениями и историей широко понятой научной мысли.

List Alberta Einsteina do A. Wolfke

Wydawnictwo bibliofilskie pt.: Oni. Autografy ze zbiorów APAN

We are especially proud of

- Władysław L. Anczyc 1823-1883; pisarz, drukarz, poeta
- Jan Baudouin de Courtenay 1845-1929; językoznawca, wydawca, publicysta
- Cezaria Baudouin de Courtenay Jędrzejewiczowa 1885-1967; etnolog, historyk kultury
- Tadeusz Boy-Żeleński 1874-1941; krytyk literacki i teatralny, publicysta, tłumacz, satyryk, lekarz
- Juliusz Bursche 1862-1942; historyk, teolog ewangelicki, działacz narodowy
- Ignacy Daszyński 1866-1936; polityk, premier RP
- Stefan Demby 1862-1939; bibliograf, bibliofil, założyciel Biblioteki Narodowej
- Roman Dmowski 1864-1939; polityk, pisarz polityczny
- Witold Doroszewski 1899-1976; językoznawca
- Władysław Dziewulski 1878-1962; astronom
- Albert Einstein 1879-1955; fizyk, laureat Nagrody Nobla (1921)
- Karol J. Estreicher
- Aleksander Gieysztor 1916-1999; historyk
- Ludwik Hirsfeld 1884-1954; lekarz, serolog
- Kazimiera Iłkiewiczówna 1892-1983; poetka
- Maria Konopnicka 1842-1910; poetka, powieściopisarka, nowelistka
- Tadeusz Kotarbiński 1886-1981; filozof, logik
- Julian Krzyżanowski 1892-1976; historyk literatury, edytor
- Jacek Malczewski 1854-1929; malarz, symbolista
- Gustaw Morcinek 1891-1963; pisarz, działacz społeczny
- Władysław Natanson
- Eliza Orzeszkowa 1841-1910; pisarka, publicystka
- Bronisław Piłsudski 1866-1918; etnograf, lingwista, muzeolog
- Max Planck 1858-1947; fizyk, laureat Nagrody Nobla (1918)
- Bolesław Prus [właśc. Aleksander Głowacki] 1847-1912; pisarz, publicysta
- Kazimierz Przerwa-Tetmajer 1865-1940; poeta, powieściopisarz, dramaturg
- Władysław S. Reymont 1867-1925; pisarz, publicysta, laureat Nagrody Nobla (1924)
- Leon Schiller 1887-1954; reżyser
- Henryk Sienkiewicz 1846-1916; pisarz, publicysta, laureat Nagrody Nobla (1905)
- Waław Sierpiński 1882-1969; matematyk
- Władysław Sikorski 1881-1943; polityk, generał, premier RP
- Maria Skłodowska-Curie 1867-1934; fizyk, chemik, laureatka Nagrody Nobla (1903, 1911)
- Ludwik Solski 1855-1954; aktor, reżyser
- Julian Tuwim 1894-1953; poeta
- Marian Wolfke 1883-1947; fizyk
- Gabriela Zapolska [właśc. Maria Gabriela Śnieżko-Błocka] 1857-1921; pisarka publicystka, aktorka

